ÇOK ACELE SÜRELİDİR.

7/5448

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

ANKARA

SAYI : B100TSH01700000 07.02.02 2240
KONU : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI GENEL SEKRETERLİĞİ
Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığına

İLGİ: 08.01.2002 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/5448- 12775 sayılı yazınız.

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin 7/5448 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Doç.Dr.Osman DURMUŞ
BAKAN

EK : 1- Cevap Metni
(8 sayfa)

7/5448

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır :

SORULAR :

1- Bakanlık olarak ülke genelinde özellikle öğrencilerimiz olmak üzere vatandaşları sağlık taramasından geçirdiniz mi, geçirmeyi düşünmektemisiniz, böyle bir projeniz var mıdır?
2- Varsa kapsamı nedir, ne zaman başlayacaktır?
3- Türkiye'nin bir sağlık haritası mevcut mudur?
4- İstanbul Belediyesinin yaptığı sağlık taramasında bağırsak parazitlerinin oluşması okulların tuvaletlerinin temizliği ve el yıkama alışkanlığının olmayışından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu durumun düzeltilmesi için ne gibi bir tedbir almaktasınız?
5- Çocuklarımızın ve insanımızın kansızlık nedeni ile hasta olmaması için ne gibi bir tedbir alınmaktadır.
6- Maddi durumu iyi olmayan aile bireylerinin, yeterli gıda alamamasından kaynaklanan hastalıklara yakalanmaması ve tedavileri için ne gibi tedbirler alınmıştır yada alınmaktadır.

CEVAPLAR :

Soru önergesinin ilk üç sorusuna cevap olarak;

Birinci soruda sözü edilen kitle taramaları yaparken, gözönünde bulundurulması gereken bazı önemli noktalar vardır. Bunlar;

a) Taranan hastalık(lar)toplum için önemli bir sağlık sorunu olmalıdır.(Toplumda en çok ölüme yol açan, en sık görülen, sekel bırakan ve iş gücü kaybına yol açan).

b) Taranacak hastalığın tanınması için latent veya erken semptomatik bir dönemi bulunmalıdır.Çok ani başlayan veya ani belirti veren hastalıkların toplum taramasıyla ortaya çıkarılması güçtür.

c) Tarama sonucu bulunan hastaların iyileştirilmeleri için uygun tedavi yöntemi olmalıdır.

d) Vaka bulma çalışmaları, şüpheli vakalara ileri tetkik yapılması ve muhtemel tıbbi bakım masrafları birlikte düşünülerek maliyet-yarar(cost-benefit) dengesi iyi korunmalıdır. Yani taramada bulunan vakaların sayısı yüksek olmalı, bunların erken teşhis ve tedavi masrafları, tarama masrafından az olmalıdır.

1- Bakanlığımızca geçmiş yıllarda değişik boyutta sağlık taramaları yapılmıştır. Bu taramalar sonucunda görülmüştür ki, bu taramalar için harcanılan malzeme, benzin, araç ve personel mesaisi sonucu Bakanlığımızın rutin hizmetleri aksamakta ve

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır :

taramalardan elde edilen yarar minimuma inmekte buna karşılık taramaların maliyeti çok yüksek olmaktadır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi Ülkemizde de sağlık politikası olarak maliyeti yüksek sağlık taramaları yerine halkın kolayca ulaşabileceği birinci basamak sağlık hizmetlerine ve sağlık sevk zincirine Bakanlığımızca önem verilmektedir. Her vatandaşın kayıtlı olduğu sağlık ocağında bir kişisel sağlık fişi bulunmakta olup, 0-6 yaş grubu bebek ve çocuklar, gebeler ve 15-49 yaş grubu kadınlar özel kartlarla periyodik olarak izlenmektedir. Bunların muayeneleri, aşıları ve gerekli takipleri yapılmaktadır.

2- Ülkemizde bölgelere gore endemik ve sporadik hastalıklar Bakanlığımızca bilinmekte olup, buna göre bilimsel ve etkili yöntemlerle mücadele edilmektedir.

3- İlköğretim okullarının 1. sınıflarında BCG aşısı PPD testi ile birlikte yapılmaktadır. Bu şekilde tüberküloz basili ile enfekte olan çocuklar tespit edilmekte, bu çocukların ve ailelerinin verem savaşı dispanserlerinde tetkikleri yapılarak hasta bulunanlar tedaviye alınmaktadır. Ayrıca sağlık müdürlüklerinin planlaması halinde verem savaşı dispanserleri ve gezici verem savaşı ekipleri de tarama hizmetlerine katılmaktadırlar.

4- Ülkemizin yıllara göre sağlıkla ilgili hedefleri 5,10 ve 20 yıllık olarak tespit edilmiş ve buna gore stratejiler geliştirilmiştir. Özellikle bazı bulaşıcı hastalıklara karşı eliminasyon ve eradikasyon programları başarı ile sürmektedir.

5- Ek 1 de ülkemizde 2001 yılında 11 aylık dönemdeki bulasıcı hastalık verileri sunulmaktadır. Bulaşıcı hastalıklar yönünden ülke genelinde bölgeye ve illere özgü bir durum söz konusu değildir. Bazı hastalıklar, bazı bölgelerde altyapı eksikliği ve çevreden kaynaklanan sorunlardan dolayı daha fazla görülmektedir.

Ülke çapında önem arz eden hastalıklar için ayrıca kontrol programları yürütülmektedir. Polio Eradikasyon Programı, Neonatal Tetanoz Eliminasyon Programı, Kızamık Kontrol Programı, Seyahat İlişkili Lejyoner Hastalığı Kontrol Programı ve Kutanöz Leishmaniasis Kontrol Programı örnek olarak verilebilir. Bu programlar sayesinde hastalıkların seyrini takip ve kontrol edebilme yeteneğine sahip olunmaktadır.

Aynı zamanda Genişletilmiş Bağışıklama Programı kapsamında hastalık takip ve bağışıklama çalışmaları yürütülmektedir. Yoğun gayretler sonucunda bağışıklama faaliyetlerinde istenilen oranlara ulaşılmaktadır. Ek 2 de 10 aylık dönemdeki aşı oranları sunulmaktadır.

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır :

4.soruya cevap olarak;

Barsak parazitleri başta olmak üzere su ve besinle bulaşan hastalıklardan korunmada en önemli mekanizma "Kişisel Hijyenin Sağlanması'dır. Paraziter hastalıklar yalnız okullar için değil, bütün toplum için önemli bir sağlık sorunudur.

Bakanlık olarak bu konuyla ilgili halk eğitimi çalışmalarına önem verilmektedir. İl Sağlık Müdürlükleri düzeyinde propaganda faaliyetleri yapılmakta, yerel görsel ve yazılı basın bu amaçla kullanılmaktadır. Bakanlığımızca 2001 yılı içinde bu konu ile ilgili poster ve broşür bastırılmıştır. Poster ve broşürün örnekleri ektedir. (EK – 3)

5. ve 6. sorulara ilişkin çalışmalar :

Ülkemizdeki yetersiz beslenme sorunlarının nedenlerinin başında ailelerin beslenme bilgisinden yoksun oluşları gelmektedir. Evlerinde yeteri kadar değişik türde besin bulunmasına rağmen, bunları beslenme ilkelerine uygun olarak kullanamayan aileler çoktur. Değişik besinlerin vücut çalışmasındaki etkinlikleri bilinmediğinden bir türden çok alınarak israf yapılmakta, diğeri ise satın alınamamaktadır. Değişik türdeki besinlerden gereği gibi seçmek beslenme bilgisini gerektirmektedir.Besinlerin hazırlanması, pişirilmesi ve saklanmasındaki temel ilkeler bilinmediği için besin öğelerinde kayıplar çok olmaktadır.

Beslenme sorunlarının önlenmesinde alınacak temel önlemlerden en etkilisii **BESLENME EĞİTİMİDİR.** Bakanlığımız da eğitimin önemine inanarak bu konuda çeşitli eğitim programları yürütmektedir. Bu programlardan birisi halkın beslenmede bilinçlendirilmesini amaçlayan **TOPLUM BESLENMESİ EĞİTİM PROGRAMI**' dır.Bu programın amacı; toplumun yeterli ve dengeli besin tüketme alışkanlıklarının geliştirilmesi yanlış ve olumsuz beslenme uygulamalarının ortadan kaldırılması, besinlerin sağlık bozucu duruma gelmesinin önlenmesi ve besin kaynaklarının daha etkin ve daha ekonomik kullanılması konularında eğitilerek, beslenme konusunda bilinçlendirilmesinin sağlanmasıdır.

Bu program kapsamında hazırlanan eğitim materyalleri ile kitle iletişim araçları kullanılarak birinci basamak sağlık personelinin ve bu personelin hizmet götürdüğü halkın konu ile ilgili bilgi düzeyinin geliştirilmesi ve böylece toplumda görülen beslenme yetersizliği hastalıklarının en aza indirilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle 1997 yılından beri bu eğitim programı illerde il eğitim şube müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda çeşitli broşürler ve afişler bastırılarak eğitimlerde kullanmak üzere illere gönderilmiştir. Hazırlanan broşürlerin birer örneği yazımız ekinde yer almaktadır. (EK- 4)

Ayrıca TRT ve GAP TV'de yayınlanmak üzere hazırlanan 30'ar dakikalık 5 bölüm halinde hazırlanan dökümanter filmler (Genel Beslenme Bilgisi ve Gıda Hijyeni,

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır :

Risk Gruplarının Beslenmesi, Özel Durumlarda Beslenme-Anemi, Raşitizm,Menapoz) değişik tarihlerde yayınlanmıştır.

Toplum Beslenmesi eğitim programı sürekli olup illerde devam etmektedir.

Ülkemizde demir gibi minerallerin yetersizliğine sık rastlanmaktadır. Demire her yaşta ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak özellikle yetersizliğinin sık görüldüğü risk grupları, çocuklar ve kadınlardır.

Çocuklarda ve kadınlarda yetersiz alındığında, önemli bir halk sağlığı sorunu olan kansızlık görülmektedir. Kansızlık, başta risk gruplarında olmak üzere ülkemizde yaygın olarak gözlenen bir beslenme sorunudur.

Demir eksikliği, kansızlığın asıl nedenlerinden olmasına rağmen, folik asit, C vitamini, B12 ve diğer çeşitli minerallerin yetersizliğine bağlı da beslenmeye bağlı kansızlık görülmektedir.

Bebeklik ve küçük çocukluk döneminde, okul çağı çocuklarında gözlenen demir eksikliğine bağlı kansızlık sonucunda, zeka düzeyi yaklaşık 9 puan gerileyebilmektedir.

Demir eksikliği olan 2 yaşından küçük çocuklarda, uyum ve denge sorunları görülmekte, bu çocuklar daha içe kapanık ve çekingen davranmaktadırlar. Bu tür etmenler, çocuğun çevresiyle etkileşime geçip, öğrenme yeteneğini engelleyebildiği gibi, zihinsel yeteneklerini de köreltebilmektedir.

Kansızlık, gebe kadınlarda ölüm riskini arttırır. Çünkü bu durumda doğum sırası kanama olasılığı da artar. Ayrıca, kansız kadınların doğurdukları bebeklerde büyüme ve gelişme yetersizliği olabilir.

Bakanlığımızca kansızlığın önlenmesi için çeşitli çalışmalar yürütülmektedir.

- Tüm toplum ve sağlık personeline yönelik, kansızlığı tanıtan ve önlenmesi için neler yapılması gerektiğini belirten broşür, afiş vb. eğitim materyalleri hazırlanmakta ve bunların ilgili kurumlara dağıtılması sağlanmaktadır,
- Kansızlığın önlenmesi için neler yapılması gerektiği konusunda hizmetiçi eğitimler planlanmakta ve gerçekleştirilmektedir,
- Erken çocukluk döneminde kansızlığın önlenmesi için, ilk 6 ay tek başına 6. aydan sonra da demirden zengin uygun ek besinlerle beraber emzirmenin sürdürülmesinin sağlanması amacına yönelik eğitimler ve materyaller hazırlanmaktadır,
- 5 yaş altı çocukların ebeveynlerinin beslenme bilgi düzeylerini arttırmak amacıyla eğitim materyalleri (afiş, broşür vb.) geliştirilmektedir

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır :

- Doğum öncesi bakım veren sağlık personeline yönelik, kansızlık hakkında bilgilendirme ve eğitim toplantıları yapılmakta, materyaller hazırlanmaktadır,
- T.C. Hükümeti - Unicef işbirliği programı çerçevesinde Ana Uygulama Planında yer alan "Anne ve Çocuk Beslenmesi" programı kapsamında çeşitli çalışmalar yürütülmektedir:

- Ulusal besin ve beslenme durumunun analizi yapılarak demir yetersizliğinin boyutlarının belirlenmesi ve buna göre strateji belirlenmesi çalışmaları
- İlgili sektörlerle sektörlerarası işbirliğinin sağlanması
- Besin zenginleştirme ve besin desteği çalışmaları (demirle zenginleştirme yapılması)
- Besin zenginleştirme ile ilgili yasal düzenlemelerin yapılması

Beslenme, 1924 yılından bu yana yayınlanan uluslararası insan hakları belgelerinde bir hak olarak ifade edilmektedir.

Sağlıklı bir yaşam her bireyin temel hakkıdır. İnsanlar güvenilir, uygun fiyatta, kaliteli, sağlıklı beslenme alışkanlığını geliştirecek besinleri satın alma ve tüketme hakkına da sahiptir. Beslenme durumu toplumun en önemli refah göstergelerinden birisidir.

Türkiye' de doğurgan çağdaki kadınların ve çocukların nüfus içinde büyük yer tutması, bebek ve çocuk ölüm hızlarının hala önemsenecek düzeyde olması, yüksek anne ölümlülüğü ile doğum öncesi ve sonrası bakım hizmetlerinin yetersizliği ve her yaş grubu için beslenme eğitiminin yeterli düzey ve kalitede yapılamaması, aile ortamında besin güvenliği ve güvencesinin olmaması, ana çocuk sağlığını olumsuz etkilemektedir.

Maddi imkanlar beslenmeyi etkileyen en önemli faktörlerden birisi olmakla beraber, elde mevcut olan olanaklarla yeterli beslenmenin sağlanması için çaba harcamaktayız. Pahalı olan besinlerin tüketilmesi yeterli ve dengeli beslenme anlamına gelmez. Ancak hangi besinleri ne kadar tüketmek gerektiği eldeki olanaklarla nasıl yeterli ve dengeli beslenileceği konularında toplumun bu konuda bilgilendirilmesi gereklidir. Özellikle toplumun temelini oluşturan anne ve çocukların beslenmesi ayrı bir öneme sahiptir.

Biz de Bakanlık olarak gerek sağlık personelinin gerekse toplumun sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenme konusunda bilinçlendirilmesi için çalışmaktayız. Bu çalışmalardan bazıları da 0-8 yaş grubu çocuklar, gebe ve emzikli kadınlar, doğurgan çağdaki tüm kadınlara yönelik yeterli ve dengeli beslenme politikalarının belirlenip, bu konuda hizmet veren tüm sektörlerin öncelikleri arasında yer alması sağlanması amacıyla, tarafından yürütülen programlardır. Bu meyanda;

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır :

ANNE ve ÇOCUK BESLENMESİ PROGRAMI

Ülkemizde bebek ölümleri ve beş yaş altı çocuk ölümlerinin büyük kısmı, mevcut olanaklarla önlenebilir hastalıklar nedeni ile meydana gelmekte ve beslenme bozuklukları da tek başına bebeklerde büyüme ve gelişme geriliğine, enfeksiyonlarla birlikte de hastalıkların ağır seyretmesine neden olmaktadır. Gebe ve emziklilikte annenin sağlığı ve beslenme durumu sadece annenin değil, doğuracağı bebeğin de sağlığı, büyüme ve gelişmesi yönünden de önem taşımaktadır. Anne ve çocuk ikilisini birbirinden ayrı olarak düşünmek mümkün değildir. Bu nedenle 0-5 yaş grubu çocuklar ile gebe ve emzikli kadınlara beslenmeye yönelik politikaların belirlenip, rutin sağlık hizmetleri içinde yer alması öncelik kazanmıştır.

Ulusal ve uluslar arası düzeyde sağlık ve beslenme ilişkisi üzerinde çok durulmasına rağmen hala bu konunun çözümlenmesi, beslenmeye dayalı sağlık problemlerinin azaltılması için beslenme politikalarının oluşturulmasına ve çocuk beslenmesi konusunda yürütülen tüm çalışmaların bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasına gerek vardır.

Bu çerçevede tüm beslenme bozukluklarının önlenmesi için bir program geliştirilmiştir.

Temel Amacı :

- Var olan beslenme sorunlarının en aza indirgenmesi
- Ailenin ve çocuğun yaşam kalitesini bozacak hastalıkların görülmesine yol açan beslenme bozukluklarının azaltılması
- Aile ve toplumda çocuğun hayatta kalması büyümesi psikososyal ve bilişsel gelişimi için daha kalıcı sağlık ve beslenme çalışmalarına destek verilmesidir.

Programın Temel Stratejileri :

I. Ulusal Beslenme Politikasının Geliştirilmesi

- Ulusal Besin ve Beslenme Komitesinin kurulması ve strateji geliştirme
- Besin güvenliği ve güvencesinin sağlanması
- Demir eksikliği anemisinin tespit edilmesi ve önlenmesi
- Besin zenginleştirme, demir-flor ile besin zenginleştirmesi için kapasite geliştirme

II. Anne Sütünün Teşviki, Korunması ve Desteklenmesi

- Gebe ve emzikli kadınlara sağlık kurumu (başta sağlık ocakları olmak üzere) toplum ve aile desteği
- Anne Sütü Muadillerinin Pazarlanmasına Dair Yasal Düzenlemelerin geliştirilmesi, Mama Kodunun İzlenmesi

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır :

- Tüm sağlık personelinin mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programlarına emzirme konularının eklenmesi
- Anne sütü ile ilgili doğru uygulamaların halka ulaştırılması
- Anne sütü ile ilgili doğru ve ortak mesajların tüm kurumlar tarafından yerleştirilmesi amacıyla sektörlerarası işbirliğinin sağlanması

III. İyot Yetersizliği Hastalıklarının Önlenmesi

- İzleme ve Kalite Kontrolü için kapasite geliştirme
- Uygun tuz iyotlama ekipmanlarıyla küçük ölçekli tuz üreticilerinin desteklenmesi
- Riskli veya ulaşılamayan bölgelerde iyot kapsüllerinin kullanılması
- Toplum katılımının sağlanması (STK' lar, anne destek grupları ve diğer gönüllü kuruluşlar)
- Halk eğitimi yoluyla toplumsal duyarlılık yaratma
- Hedef kitle eğitimi (Toplum liderleri, tuz üreticileri eğiticilerinin eğitimi, Tuz üreticileri makine başı eğitimi)

Hedefler:

- Beslenme sorunlarının boyutlarının 2005 yılına kadar azaltılması veya tamamen önlenmesi
- Beslenmenin yeterli ve dengeli olarak düzeltilmesi
- 2005 yılına kadar protein enerji malnütrisyonunun %50 azaltılması
- 2005 ylına kadar iyot yetersizliğine bağlı hastalıkların okul çağı çocuklarında tümüyle ortadan kaldırılması . Erişkinlerde ise 1/3 oranında azaltılması
- Demir yetersizliği anemisi sorununun 1/3 oranında azaltılması
- Besin güvenliği ve güvencesinin sağlanması

Olarak belirlenmiştir.

Aktiviteler aşağıda yer alan başlıklarda sürdürülmektedir..

- Eğitim
- Eğitim materyalleri hazırlanması
- Besin ve Beslenme Teknik Komitesinin oluşturulması
- İzleme ve değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi
- Demir, iyot gibi mikrobesin yetersizliklerinin önlenmesi için besin zenginleştirme çalışmaları ve desteğin sağlanması
- Büyümenin izlenmesi
- Besin zenginleştirme çalışmaları ile ilgili yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi

Beslenme bozukluğu gibi önemli bir sorunun kısa zamanda çözümlenmesi mümkündür. Bunun için devlet, toplum, sivil toplum örgütleri ve ilgili sektörlerin işbirliği yapması gereklidir.

Ankara Milletvekili Sayın M. Zeki ÇELİK'in Bakanlığımızca "Toplum Sağlığının korunması maksadıyla yapılan çalışmalara" ilişkin yazılı soru önergesinin cevabıdır : **Sayfa : 8**

Sonuçta, Bakanlığımız ülkemizin sağlık sorunlarına global bir yaklaşımla, koruyucu ve tedavi edici hizmetleri birlikte planlayarak, ulusal ve devamlı politikalarla çözüm üretmektedir.

Göstermiş olduğunuz ilgiye teşekkür ederim.

EKLER :
EK - 1 Hastalık verilerine ilişkin döküman ve Herkese Sağlık Kitabı
EK - 2 Aşı oranları
EK - 3 Broşür ve poster.
EK - 4 Beslenme ile ilgili broşürler.

* Ekler hacimli olduğundan bastırılmamıştır. Kanunlar - Kararlar ilgili bakanlıktadır.